

Nr 9.

Första kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående tillgodoräknande i merithänseende för civil tjänst av tid, under vilken värnplikt genomgått officers- eller underofficersutbildning.

I en inom första kammaren väckt, till dess allmänna beredningsutskott hänvisad motion, nr 175, har herrar *Arrhén* och *Bengtson* yrkat att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning angående det meritvärde, som i civilt anställnings- och befordringshänseende må kunna tillmätas den utbildningstid, vilken dels ålägges värnpliktiga som undergår officers- eller underofficersutbildning, dels värnpliktiga över huvud taget.

I likalydande motioner, I: 175 och II: 313, vid 1951 års riksdag hemställdes om utredning angående det meritvärde, som i civilt anställnings- och befordringshänseende må kunna tillmätas den utbildningstid, som ålägges värnpliktiga, vilka undergår officers- eller underofficersutbildning, samt att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag i ärendet.

Yttranden över motionerna avgavs av statens lönenämnd, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Statstjänstemännens riksförfund (SR) samt Landsorganisationen i Sverige (LO). Motionerna avstyrktes av lönenämnden och tillstyrktes av SR, TCO och LO. TCO ansåg dock att en utredning borde avse tillgodoräknande i skälig utsträckning av värnpliktstjänstgöringen i allmänhet, och LO uttalade att en utredning borde omfatta även andra kategorier än befattningshavare i allmän tjänst.

Första kammarens allmänna beredningsutskott tillstyrkte motionen I: 175 men uttalade i anslutning till yttrandena från TCO och LO att den sålunda förordade utredningen även borde beröra spörsmålet om möjligheterna att kompensera jämväl andra kategorier av utbildade än dem som närmast åsyftats av motionären.

Första kammaren biföll utskottets hemställan om utredning medan andra kammaren avlog motionen II: 313.

Den nu förliggande motionen har vidgats till att omfatta värnpliktiga över huvud taget. Motionärerna erinrar om att det i åtskilliga yrken, bl. a. läraryrkena, förekommer ett starkt inslag av kvinnlig arbetskraft, vilken på grund av de manliga kollegernas militärtjänstgöring erhållit ett till synes orättvist försteg vid meritering för befordran. Motionärerna påpekar vidare att någon nämnvärd lättnad i de manliga folkskollärarnas militärtjänstgö-

ring icke uppkommit genom försvarsberedskapens avveckling, vilket torde bero på att värnpliktiga av denna kategori i stor utsträckning är lämpade för befälsutbildning. En tillfredsställande lösning av tillgodoräkningsfrågan är enligt motionärerna av stor vikt för att i möjligaste mån skapa rättvisa mellan olika tjänstemannagrupper samt för att värnpliktiga skall med intresse ägna sig åt den militära utbildningen.

Motionärerna framhåller vidare att olika beräkningsgrunder tillämpas i fråga om den militära tjänstgöringens meritvärde för de studerande, som söker inträde vid fackhögskolor med särskilda inträdesfordringar. I vissa fall ger varje månad av militärtjänstgöringen viss poäng, i andra fall räknas poäng endast för befälsutbildning, medan slutligen utbildning i viss tjänst, som medför ökade kunskaper för en speciell studieriktning, ger den sökande företräde framför annan i övrigt jämbördig sökande. Det är angeläget, framhåller motionärerna, att största möjliga enhetlighet skapas i dessa hänseenden.

Andra kammarens allmänna beredningsutskott, till vilket en likalydande motion, II: 225, hänvisats, har inhämtat yttrande över motionen från statens lönenämnd. Därjämte har Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) ingivit ett yttrande. Av dessa yttranden har första kammarens allmänna beredningsutskott tagit del.

Statens lönenämnd anför bl. a.:

Vad som i den nu föreliggande motionen anförts har ej föranlett lönenämnden att inta annan ståndpunkt än tidigare till frågan om en utredning rörande meritvärdet i civilt anställnings- och befordringshänseende av tid för befälsutbildning. Då lönenämnden ej heller från de synpunkter nämnden har att företräda funnit tillräckliga skäl tillstyrka sådan utredning rörande värnpliktstjänstgöring över huvud taget, avstyrkes motionen.

Sveriges akademikers centralorganisation anför genom sitt yngerråd bl. a.:

Den nuvarande meritvärderingen medför i många fall minskade konkurrensmöjligheter för vederbörande i hans civila tjänst. Detta är särskilt fallet för akademikernas del. Enär vårt land har behov av väl utbildade militärer i befälsställning, är det angeläget, att de som genomgår militär utbildning erhåller kompensation i merithänseende. Dylik kompensation bör komma i fråga både vid anställning i civil tjänst och vid inträde till fackskolor, vilket ock framgår av motionen. Därigenom skulle rådande orättvisor försvinna. En kompensation skulle även stimulera intresset för genomgång av befälsutbildning.

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning att en tillfredsställande lösning av tillgodoräkningsfrågan är av stor vikt för att i möjligaste mån skapa rättvisa mellan olika tjänstemannagrupper samt för att de värnpliktiga skall med intresse ägna sig åt den militära utbildningen.

I sitt utlåtande nr 12 vid 1951 års riksdag framhöll utskottet, att en utredning rörande frågan om tillgodoräknande i merithänseende för civil tjänst av tid, under vilken värnpliktig genomgått officers- eller underofficersutbildning, även borde beröra spörsmålet om möjligheterna att kompensera jämväl andra kategorier av utbildade än dem som av motionären närmast åsyftades. Det kunde ifrågasättas om icke behov av dylika bestämmelser för över huvud taget all värnpliktstjänstgöring kunde anses föreligga. I den föreliggande motionen har utredningsyrkandet i enlighet med detta uttalande utvidgats till att omfatta värnpliktiga över huvud taget.

Utskottet ansluter sig till detta yrkande och hemställer,

att första kammaren i anledning av motion I: 175 för sin del ville besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning angående det meritvärde, som i civilt anställnings- och befordringshänseende må kunna tillmätas den utbildningstid, vilken dels ålägges värnpliktiga som undergår officers- eller underofficersutbildning, dels värnpliktiga över huvud taget.

Stockholm den 27 mars 1952.

På utskottets vägnar:

BERNHARD NÄSGÅRD.

Närvarande: herrar Näsgård, Sandberg, Birger Andersson, Lundqvist, Nerman, Weiland, Erik Jansson, Fridolf Jansson* och Axel Andersson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Birger Andersson* och *Sandberg*, vilka ansett att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Utskottet. Vid föregående riksdag förelåg motion angående tillgodoräknande i merithänseende för civil tjänst av tid, under vilken värnpliktig genomgått officers- eller underofficersutbildning. Denna motion bifölls med lottens hjälp i första kammaren men avslogs av andra kammaren. I

år har yrkandet vidgats till att avse all genomgången värnpliktsutbildning. I sitt yttrande över fjolårets motion anförde LO bl. a., att en utredning borde omfatta även andra kategorier än befattningshavare i allmän tjänst. Även årets motion tar emellertid endast sikte på allmän civil tjänst.

Lönenämnden anförde i sitt yttrande över fjolårets motion, att mera preciserade bestämmelser än de, som redan utfärdats, svårligen kunde meddelas, då det gällde meritvärdet av undergången officers- och underofficersutbildning. Nämnden förklarar i år, att den ej intar annan ståndpunkt till denna fråga, än den tidigare gjort, och att den ej heller funnit tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka den i motionen avsedda utredningen.

Utskottet delar uppfattningen, att om en utredning av hithörande spörsmål skulle företagas, den borde avse samtliga kategorier värnpliktiga. Emellertid finner utskottet i likhet med lönenämnden, att det svårligen är möjligt att i någon större utsträckning låta undergången värnpliktsutbildning utgöra merit i civilt hänseende annat än i rena undantagsfall eller att formulera några allmängiltiga bestämmelser härom.

Vad den militära tjänstgöringens meritvärde vid bedömande av inträdesansökningar vid fackskolor med särskilda inträdesfordringar beträffar, finner utskottet det önskvärt, att bedömningen sker efter såvitt möjligt enhetliga grunder. Det undandrar sig dock utskottets bedömande, huruvida militärtjänstgöringens meritvärde därvid bör vara helt lika för alla skolor. Större enhetlighet synes dessutom kunna vinnas utan särskild utredning.

Då utskottet icke känner sig övertygat om att en utredning skulle ge något resultat av större värde, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka motionen utan får hemställa,

att motion I: 175 ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.